

LUPTA

le combat

Director: Mihai Korne

Redactor: Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN		
In franci francezi		In alte valute tariful este majorat pentru acoperirea cheltuielilor bancare:
FRANTA	FRF 250	DM 100 - Fr. Elv. 90 - L. St. 35
EUROPA	FRF 300	
Cu avionul:		
AFRICA		
AMERICA DE NORD	FRF 350	USA 60 sau echivalent
ISRAEL		
AMERICA DE SUD		
ASIA	FRF 400	USA 70 sau echivalent
AUSTRALIA		
125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France		
Téléphone: (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F		
Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P.: 11 341 71 A Paris		
Téléfax: (33-1) 41 12 03 79		

Numărul 256

22 noiembrie 1995

CORNELIU COPOSU UN DESTIN CARE SE CONFUNDA CU JUMĂTATE DE SECOL DE ISTORIE ROMÂNEASCĂ

E imposibil a reconstitui, chiar sumar, o existență care se confundă cu istoria recentă a României. Dar destinul lui Corneliu Coposu, acoperit acum de elogiuri unanime, a fost acela al unui luptător pentru adevăr, împotriva căruia s-a înverșunat timp de 5 decenii puterea comunistă, încercând să-l elimine fizic, să-l îngroape în tăcere, în ultimii ani să-i nimicească autoritatea calomniindu-l. Mai mult decât laudele, multe din ele disimulând necuviincios fosta minciună, Corneliu Coposu are dreptul la adevăr. De aceea am ales un fel de Corneliu Coposu "par lui-même", urmînd firul cărții de interviuri cu Vartan Arachelian (Ed. Anastasia în 1991), carte închinată marilor Coposu, care i-au stat alături.

S-a născut la Bobota, în 20 mai 1916. Vocația politică și devotamentul pentru binele public sunt o tradiție de familie. Tatăl, preot, senator țărănist, a intrat în politica activă în 1909, în cadrul Partidului Național din Transilvania (întemeiat în 1867 la Miercurea Sibiului, sub președinția lui Ilie Măcelariu). Arestat de autoritățile maghiare, împreună cu mama și sora lui Maniu, a fost eliberat din închisoarea din Budapesta de gen. Moșoiu, la intrarea trupelor române. Bunicul, Grigore Coposu,

și el preot, a fost mîna dreaptă a lui Gheorghe Pop de Băsești, iar bunicul dinspre mamă era protopopul Gavrilă Vaida din Glod, văr primar cu Vaida Voevod. În fine, mătușa sa, Elena Barișiu, era vară primară cu Maniu și descendentă a lui Simion Bărnuțiu.

Devine șef de cabinet al lui Maniu "de pe băncile școlii". În vremea studiilor juridice este președintele studenților democrați de la Universitatea clujeană și între 1937-1940, secretar personal al liderului țărănist. Din 1940 este secretar politic al lui Maniu, în 1944 este secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri în guvernul Sănătescu. În 1945 devine secretar general adjunct al PNT, iar în anul următor secretar al Delegației permanente a partidului. Între toamna lui 1944 și vara lui 1947 (cînd este arestat), se află în vîltoarea luptelor politice, din ce în ce mai dramatice, pe fondul ocupației sovietice și a neputinței misiunilor militare occidentale, constrînse la o dezolantă ipocrizie. Este coleg în guvernu cu Gheorghiu Dej, asistă la prăbușirea speranțelor lui Pătrășcanu, cunoaște noua nomenclatură, pe soții Brucan, pe Walter Roman ș.a., reîntîlnește pe Ana Pauker

pag. 2

PAUPERIZAREA ROMÂNIEI

Succesul aparent al vizitei în America al dlor Iliescu (președintele țării), Florin Georgescu (ministru de Finanțe) și Isărescu (guvernatorul Băncii Naționale), n-a fost decît de scurtă durată. După întoarcerea lor, în ciuda deblocării creditelor internaționale, Leul, menținut stabil mai multe luni, a coborît rapid cîteva trepte. La casele de schimb, dolarul SUA valora între 2600 și 2900 de lei, cu 10% mai mult decît nivelul de 2500 lei, la care trebuia să ajungă la sfîrșitul anului. Și mai îngrijorător, în octombrie, la fixingul interbancar, au lipsit devize timp de o săptămînă, iar în ultimele săptămîni, plățile către furnizorii străini sunt fracționate chiar pentru sume ce nu depășesc cîteva zeci de mii de dolari, franci sau mărci.

Scăderea Leului a fost întovărășită de o importantă mărire a prețului benzinei care a servit drept pretext pentru mărirea prețurilor. Astfel inflația, pe care guvernul se angajase să o limiteze la 35% pînă la sfîrșitul anului, a depășit deja 50%. În schimb, salariile, dar mai cu seamă pensiile, au fost mult mai puțin mărite, încît mizeria s-a extins la categorii ce, pînă nu de mult, duceau un trai uneori modest, dar decent.

Șomerii și pensionarii nu sunt singurele victime, cum se vede din greva studenților ale căror burse nu le permit să-și plătească hrana și locuința și compromis formarea generației tinere, deci viitorul.

Extinderea mizeriei este cu atît mai revoltătoare cu cît, concomitent, se înregistrează în România o certă activitate economică în mai multe sectoare, și apar premisele unei dezvoltări economice. Numărul mașinilor crește, se clădesc case noi și magazine de lux relativ, dar cu prețuri ridicate, nu duc lipsă de clienți. Există astfel o categorie care se îmbogățește repede și nu se sfiește să-și arate ostentativ prosepriitatea dobîndită nu todeauna prin merit, dar todeauna prin relații.

Costul anilor pierduți

Cîștigurile realizate de cei îmbogățiți nu se vor răsfrînge asupra restului populației cîtă vreme nu va avea loc privatizarea efectivă a miilor de întreprinderi de stat, care le-au permis după 1989

Mihai Korne

pag. 4

FUNERARIILE LUI CORNELIU COPOSU Discursul președintelui CDR Emil Constantinescu

Dumnezeu ne-a dăruit dureroasa onoare de a conduce o legendă pe ultimul ei drum pămîntesc. Am învățat cu toții că legendele nu mor niciodată și totuși tristețea acestor ore este sfîșietoare pentru că, de acum înainte, la fiecare dintre mesele noastre se va afla un scaun gol.

Corneliu Coposu ar fi putut să moară de mii de ori pînă acum. Istoria ultimelor cinci decenii a ridicat împrejurul lui ziduri și i-a tîrît în noroi toate credințele. A supraviețuit asasinării soției, prietenilor și marilor săi învățători. I-a fost dat sa fie un om fără vîrste: tinerețea nu i-a fost o opreliște după cum bătrînețea nu i-a devenit o povară. Cînd totul părea pierdut, o întreagă Românie și-a mutat granițele în sufletul lui generos și acolo a continuat să existe și să aibă un viitor, după legi care în lumea de afară fusesera omorîte.

Corneliu Coposu se află printre cei aleși de soartă pentru a dezminți ideea că românii nu au vocația istoriei. S-a născut într-o familie de preoți dintr-un sat ardelean și a fost educat potrivit tradițiilor universitare ale Clujului interbelic. Pentru un român numai aceste date echivaleaza deja cu un titlu de noblețe. Într-o perioada tulbure, cînd mulți intelectuali se temeau de orice angajare politică, tînărul Coposu a intrat în Partidul Național Țărănesc și a înțeles repede un adevăr simplu și adînc: pentru a face politică e nevoie de credință. Jerfa pentru propriile idei transformă o formațiune politică într-un partid cu adevărat național, cu adevărat istoric. PNT-ul adună sub același stindard martirii românilor transilvăneni cu tradițiile multisekulare ale țărănimii din Regat. Forța morală a acestui partid avea să iasă la iveală cu adevărat în anii infernali ai luptei cu comunismul. Cine s-ar fi putut opune unei asemenea forțe diabolice fără o adevărată tradiție a luptei și a credinței în idei.

O țară întreagă a aflat, măcar acum, în acest ultim ceas, că, în 1987, Corneliu Coposu înscria Partidul Național Țărănist în Internaționala Creștin Democrată. Copleșiți de doliul acestor zile, cîți dintre noi au avut răgazul de a măsura cu dreptă măsură luciditatea și clarviziunea acestui om politic? Cîți dintre oamenii politici contemporani, chiar dintre cei care țin în mîna destinele omenirii, au știut să vadă, încă din 1987, sfîrșitul unei epoci a dictaturilor și începutul unei Europe unite, a democrațiilor? Departe de a vedea sfîrșitul războiului rece ca o simplă întoarcere la trecut, Corneliu Coposu a

pag. 3

CORNELIU COPOSU UN DESTIN...

pag. 1

(avuseră convorbiri culturale și ideologice în închisoarea din Cluj, unde tânărul Coposu era reținut pentru "lezmajestate" față de Carol al II-lea!) și pe Petru Groza.

În 14 iulie 1947 este arestat din sediul partidului care se afla pe strada Clemenceau (apoi Gabriel Péri), a cărui restituire, deși era proprietatea PNȚ, i-a fost refuzată în 1990. În fostul sediu țărănist funcționează azi Clubul Năstase!... Primul sau domiciliu celular este la Ministerul de Interne - o clădire construită de ministrul țărănist Armand Călinescu!... Printre anchetatori se aflau cunoscuți - un fost subalter, șef al tineretului țărănist Dolj, Mircea Lepădătescu și Avram Bunaciu, fost coleg de facultate, care i-a ocupat apartamentul după arestare și voia să-l "convingă" să devină și martor al acuzării... Suportă interogatorii non-stop, de 70-80 de ore, trecînd de la un anchetator la altul, pentru a se obține, cu perversa manie "juridică" a stalinistilor, autoacuzăția de "complot". În octombrie 1947 este dus la Malmaison (Calea Plevnei), anchetat de Serviciul Special de Informații în care se aflau și agenți sovietici. Aici, prin bunăvoința unui gardian, l-a putut vedea, ultima oară, pe Iuliu Maniu.

A trecut prin toate formele de tortură -bătaia cu cearceaful ud, cu săculețul de nisip, ațmarea cu capul în jos, bătaia la tălpi, electrocutarea. A refuzat să alerge (așa-zisul "manej"), așa încît a purtat pînă la moarte semnele rănilor adînci ale biciului, ca și urmele rănilor provocate de cătușe. O singură observație: "m-am bucurat că voința mea a fost mai puternică decît bestialitatea lor". Judecat de trei ori, a fost pînă la urmă încadrat la art. 193, "crimă împotriva clasei muncitoare și a reformei sociale". De la 114 kg la arestare - fusese campion de haltere, o masă de mușchi - ajunsese la 51 de kg., un schelet de 1,90 înălțime. A fost transferat prin 17 închisoari printre care Pitești, Uranus, Craiova, Capul Midia, Gherla, Ghencea, colonia Popești Leordeni, din nou la Ministerul de Interne, etc., ultima fiind pușcăriu monocelulară de la Râmnicu Sărat.

Fără căldură în vreme de iarnă, fără lumină naturală, doar cu un bec de 15 w, cu fereastra oblonită ca să nu se poată vedea cerul. "... era o interdicție absolută de a face uz de pat, în afară de cele opt ore destinate somnului, în timpul zilei trebuia să stai în picioare, sau pe tînetă. Deci nu aveai dreptul să te așezi pe pat, nu aveai cu cine să vorbești. În ultimii opt ani nu am rostit nici măcar un singur cuvînt și la ieșirea din închisoare uitasem să vorbesc. Mi-a trebuit o perioadă de readaptare de cîteva luni pînă mi-am redobîndit graiul". Aici a murit Ion Mihăilescu (la peste 80 de ani, paralizat). "El cunoștea un singur alfabet de bătaie în perete, fiecare literă reprezenta o bătaie în plus., un sistem de comunicat foarte dificil. Era singurul pe care-l pricepea și am reușit să schimb cu el cîteva fraze și să-i răspund, după un efort de o jumătate de zi, "Niculina e sănătoasă". Era vorba de soția lui... Protestele le făcea cu voce foarte sonoră, exact în momentul schimbării de gardă... Am auzit din celula mea cum a strigat: "A fost nenorocitul de patriarh Justin Marina la mine să mă convingă să mă desolidarizez de Maniu. L-am dat afară". Urma deschiderea celulei, bătaia administrată de gealat și totul intra în liniște..."

I-au fost confiscate, la arestare, două manuscrise - o biografie a lui Maniu și o carte cu portretele fruntașilor ardeleni, rodul a doi ani de cercetări, prin arhivele episcopilor, ale primăriilor, prin arhive particulare, de documente din perioada de dinainte de Supplex libellus Valachorum - ambele probabil distruse, ca și arhiva lui Maniu, a lui Gh. Pop, a prof. Hudîșă...

Ultima etapă a fost satul Rubla, așezare întemeiată de deportații șvabi, distrusă după eliberarea celor din domiciliu obligatoriu.

După 17 ani de temniță, începe hăituirea în "libertate" a supraviețuitorilor eliberați în 1964 din pușcării: numai între '74-'89 Corneliu Coposu are parte de 50-60 de convocări la Securitate - ultima arestare, de cîteva zile, în 1988 - și 27 de procese verbale de pecheziție domiciliară. Prilejul unor alte confiscări de manuscrise și documente, însemnări pe care le-a regăsit în anumite monografii istorice, cu trimitere la un număr de inventar din arhivele statului...

Și totuși, în 1987, reușește să înscrie, clandestin, printr-un om politic francez, PNȚ în Internaționala Creștin-Democrată. Trebuie precizat că, din cca 280.000 de membri ai PNȚ arestați, 2/3 au murit în închisorile comuniste. Dar "nu ne-am considerat desființați niciodată. Am continuat, bineînțeles în condițiile care se puteau atunci, să ne considerăm existenți politic și să milităm în clandestinitate, în calitate de partid care nu recunoaște desființarea abuzivă făcută prin prezența armatelor sovietice." De altfel, pentru el, "scrisoarea celor 6", din toamna lui 1989, nu era decît o "tentativă de apărare a comunismului", etichetîndu-i abrupt pe autori: "Erau toți niște lași".

În 21-22 decembrie 1989, însoțit de familie și prieteni, se afla în Piața Universității, unde asistă la asasinarea a 7 tineri peste care trec tancurile. În noaptea de 22 decembrie 1989 imprimă primul apel către țară, la tipografia Mitropolitul Nifon, "de o manieră foarte puțin democratică, amenințîndu-i pe tipograful care refuzau să ne tipărească manifestul", comentează cu umor Corneliu Coposu. La televiziune, încearcă să ajungă în Studioul 4 - îi scrie și un bilet lui Iliescu, rămas fără răspuns - dar barajul este de netrecut. Se instalase deja diversiunea "teroriștilor", "inscenare singeroasă pentru a se legitima ca salvatori ai revoluției... O minciună criminală". Pînă în 23 ianuarie 1990, cînd, în ciuda promisiunilor, FSN-ul devine partid politic, Corneliu Coposu rămîne binevoitor față de autoritățile provizorii. "Să știi că n-a fost singura dată cînd am fost indus în eroare", mărturisește interlocutorului său. Altă "greșeală inadmisibilă pe care am făcut-o" este încrederea în cuvîntul lui Iliescu, la formarea CPUN-ului.

Îl este astfel dat, după peste 4 decenii, sa retrăiască strategia brutală, asortată de data aceasta cu farsa patriotardă, a confiscării puterii. La uriașa manifestație a opoziției din 28 ianuarie 1990, FSN mobilizează în pripă purtători de rangi sub conducerea lui Dan Iosif (azi consilier prezidențial). O delegație a opoziției este primită la Palatul Victoria. "Domnul președinte a ținut un rechizitoriu împotriva "tendenței" noastre de "destabilizare", avînd însă grijă să taie mijloacele din dreptul nostru pentru ca opinia publică să aște numai așa-zisele acuzații care ni se aduc și nu replica noastră." A doua zi, puterea amplifică presiunea străzii, asmuțînd "mînia proletară". La locuința sa din str. Mămulari se sparg geamuri și sunt proferate amenințări cu

linșarea. Corneliu Coposu, care nu mai ieșise din țară din 1938, este acuzat că abia a sosit din străinătate cu buzunarele pline de dolari ca să-și ia moșile și întreprinderile înapoi, să cumpere țara... Apare Petre Roman la sediul PNȚCD să-l "salveze". De fapt "a ieșit în balcon și a incitat mulțimea împotriva noastră (...). Fiind aproape de dinsul l-am somat să spună că eu n-am fost în străinătate... dinsul a refuzat adăugînd doar, cu o jumătate de gură, că nu toți fruntașii noștri au fost în străinătate... În cele din urmă, la insistențele domnului Roman, am acceptat să merg la Televiziune, pentru ca apariția noastră să liniștească lumea.... Din nou am fost păcălit, fiindcă toată inscenarea era pentru a se fi cum sunt salvat eu de un TAB, din fața mulțimii furioase." La televiziune s-a înregistrat o pelicula, care n-a fost niciodată dată pe post. În fine, construindu-și mașina de vot în CPUN, Iliescu impune Legea electorală fără acceptul partidelor istorice.

Precaritatea mijloacelor propagandistice ale opoziției îngăduie campaniei de denigrare, care utilizează abil amnezia, să condiționeze reflexele opiniei publice. În "campanie electorală" din aprilie 1990, nici o tipografie nu acceptă să publice manifestele opoziției democratice, trebuind să se apeleze la prietenii din Franța și Grecia. Corneliu Coposu nu reușește să pătrundă decît în trei sate! Itinerariile în țară fiind cunoscute la CPUN, se organizau cu promptitudine cete de bătauși care să împiedice orice comunicare cu alegătorii. Pentru a-i îngrozi pe simpatizanți și a stimula violența celor deja intoxicați, "am auzit despre mine, informație lansată din toate punctele îndepărtate ale țării, că, încercînd să țin o cuvîntare la o întrunire oarecare, am fost, în aceeași zi, linșat la Sighișoara Suceava, la Constanța, la Craiova și sunt internat în spitalele respective, exact în aceeași zi și în aceleași condiții... S-au lansat știri alarmante că am fost sesizat în județul Teleorman cu intenția de a-mi relua latifundiile, în același timp am vrut să-mi recuperez suprafețele întinse pe care le-am posedat în județele din Ardeal și în județele din Moldova. Întimplarea a făcut că nu am avut niciodată și nu am nici acum nici un mp de suprafață..."

În iunie '90, sediul PNȚCD este devastat de mineri. Noua putere "a aplicat catehismul stalinist", "a repetat fidelitatea față de guvernările staliniste, dovedind și lipsă de seriozitate, de înțelepciune politică și de evaluare a consecințelor dezastroase pe care recursul la violență le are asupra țării".

Dialogurile cu V. Arachelian, publicate în 1991, sîrșesc cu rechizitoriul guvernului Roman.

Lider moral și politic al opoziției, eforturile lui Corneliu Coposu se concentrează în anii următori asupra unirii opoziției în Convenția Democrată. Într-un simulacru de normalitate politică a țării, își consumă energiile pe de-o parte în a contracara strategia antidemocratică a puterii și pe de altă parte în disciplinarea propriilor trupe, nu doar infiltrate, dar și minate de tendințe centrifuge. A fost, poate, și perioada cea mai plină de dezamăgiri, fiindcă ele nu veneau din partea adversarilor politici.

Ultima sa apariție publică - în 6 octombrie, cînd i s-a acordat ordinul de Ofițer al Legiunii de Onoare, cea mai înaltă distincție franceză - nu lăsa să se prevadă un sfîrșit atît de rapid, deși se știa că

pag. 3

înțeles și faptul că democrația și nu perestroika este orizontul necesar al vieții de după comunism în această parte a Europei. Dovada de necontestat a unei lucidități fără egal, opera de reorganizare a Partidului Național Țărănesc Creștin Democrat atestă faptul că marele dispărut încheiase pe viață un contract major cu istoria neamului său și cu istoria lumii.

Alături de acest act se înscrie și cealaltă mare construcție pe care a ctitorit-o Corneliu Coposu: unitatea Opoziției în cadrul Convenției Democratice. Confruntat cu o evoluție mult mai dificilă și mai lentă a democrației decât în alte țări ale estului european, Corneliu Coposu a înțeles mai repede decât noi toți nevoile istoriei românești de azi și a luptat cu o energie fără egal pentru o alianță politică durabilă a forțelor democratice din România.

În decembrie 1989, Corneliu Coposu nu a revenit în arena politică românească pentru că nu plecase niciodată din ea. Politica s-a întors atunci în România, aducându-ni-l ca pe un dar nesperat. Un alt fel de om politic. Un om căruia i se pot adresa cuvinte dar care nu poate fi insultat. Un om care nu poate fi acuzat de nimic, dar a cărui biografie acuză. Pentru că politica nu are preoți, a trebuit să existe un om, Corneliu Coposu, capabil să ia asupra lui păcatele ei. Printr-o alchimie numai de el știută a transformat fiecare suferință, fiecare umilință în bunătate și căldură umană. Și-a plîns prietenii, dar a găsit puterea de a-și împătimi călăii.

Într-o Românie care a prins gustul marilor averi, a murit sărac. Într-o țară în care orice compromis pare imposibil, a murit cu Legiunea

de Onoare la piept. După o viață în care a fost închis și bătut, a murit fără să urască pe nimeni. Într-o lume în care pînă și cei tineri cad prada deznădejdiei, a murit luptînd. Atunci cînd mulți dintre români se gîndeau să-și părăsească țara, el și-a trăit calvarul aici și tot aici a rămas ca sa moară. Corneliu Coposu își supraviețuiește, acesta i-a fost destinul.

Aici, în fața lui Corneliu Coposu - cea mai curată instanță morală a lumii românești de azi - pentru toți anii care ne-au mai rămas de trăit, facem acest legămînt solemn:

- vom continua drumul democrației românești pînă cînd fiecare locuitor al acestei țări va putea fi un om liber, demn și prosper.

- vom lupta pentru instaurarea definitivă a mîndriei naționale și a moralei creștine.

- vom învinge disputele politice pentru ca în casele românilor să fie înșfîșit bucurie, pace și speranță

- nu vom face compromisuri și nu ne vom lăsa copleșiți de frică, de îndoială, de deznădejde.

- nu vom uita niciodată că nu noi contăm, ci România.

Și, mai ales, nu vă vom uita niciodată!

Adio, domnule Coposu!

Dumnezeu să vă ocrotească sufletul de Român!

Dumnezeu să ocrotească România!

DECLARAȚIE SOLEMNĂ

În prima sa înflînire după trecerea în eternitate a lui Corneliu Coposu, Convenția Democrată se înclină cu pietate și recunoștință în fața memoriei sale, ferm hotărîtă să realizeze ideile și programul politic cărora le-a dedicat întreaga viață.

Testamentul politic al lui Corneliu Coposu a fost întru chipat de sutele de mii de oameni îndurerăți care, în aceste zile, vîd în unitatea noastră condiția fără de care nu poate fi concepută speranța unei schimbări în bine a țării.

Unitatea Convenției Democratice are ca fundament patriotismul luminat, cerința de moralitate și adevăr pe care Corneliu Coposu a reușit să le impună vieții noastre politice.

CDR este convinsă că PNȚCD va rămîne în continuare un pilon de bază al unității și forței sale și salută confirmarea în funcția de președinte a domnului Ion Diaconescu, prietenul și colaboratorul de o viață a marelui dispărut. CDR va realiza cu strictețe strategia sa electorală privind participarea la alegeri pe liste comune și susținerea unui candidat unic prezidențial.

CDR își reafirmă sprijinul pentru profesorul Emil Constantinescu în calitate de președinte al Convenției Democratice și candidat unic al acesteia la președinția României.

Comitetul Executiv își exprimă convingerea că CDR, alternativa la actuala putere, este capabilă să obțină victoria în alegerile din 1996 și să asigure scoaterea țării din criză și a oamenilor din sărăcie.

București, 17 noiembrie 1995

Comitetul Executiv al Convenției Democratice din România.

Pelerinajul prin fața sicriului lui Corneliu Coposu, depus la sediul PNȚCD, a adunat sute de mii de oameni îndurerăți - două zile în care porțiunea dintre Moșilor și Intercontinental era plină de lume.

În 14 noiembrie, "la mitingul de doliu pentru Corneliu Coposu, Piața Palatului a fost plină ca la *Revoluție*", scria *Adevărul*. Slujba religioasă a fost oficiată de Mitropolitul greco-catolic Lucian Mureșan, episcopul greco-catolic de Cluj Gheorghe Guțu, episcopul greco-catolic de Maramureș Ion Siseșteanu, episcopul greco-catolic de Blaj Virgil Bercea și arhiepiscopul ortodox Teodosie Snagoveanu. S-a transmis mesajul telefonic al Regelui Mihai, au vorbit Emil Constantinescu, Ion Diaconescu, Ctin Ticu Dumitrescu, Victor Rebenciuc, Oliviu Gherman ș.a. La Brașov s-au arborat steagurile în bernă, foștii deținuți politici au oficiat o slujbă la Constanța, la Bacău s-au tras clopotele, locuitorii din Rubla, satul unde a fost deportat Corneliu Coposu, au venit la funeraliile de la București... Consiliul local al comunei Bobota, jud. Sălaj a declarat ziua de 14 noiembrie zi de doliu, iar primarul localității, Vasile Vaida a declarat că, în casa părintească a lui Corneliu Coposu, actualmente casa parohială, se va organiza Muzeul Corneliu Coposu ce va fi inaugurat în 28 februarie 1996.

Dispariția lui Corneliu Coposu a fost precedată de un exces de solitudine, pînă la a determina familia să intervină, cerîndu-le tuturor să dea dovadă "de discreția și decența pe care însuși Corneliu le dorește și le-a dovedit mereu". Odată cu stingerea sa din viață, s-a instalat unanimitatea îndoliată. Televiziunea, unde aparițiile lui Corneliu Coposu treceau la miezul nopții, a trimis 6 echipe, transmițînd ample reportaje de la funeralii, un concert simfonic și un episod din Memorialul Durerii "Corneliu Coposu - Ofițer al Legiunii de Onoare". Radio Actualități și-a modificat programul, convertindu-l la o ținută de doliu. În Parlament, cu excepția reprezentanților PRM și PSM, au vorbit toți liderii politici, evocîndu-l pe Corneliu Coposu.

S-a propus ca artera cuprinsă între Calea Călărași, la intersecția cu str. Mintuleasa, și magazinul Unirea se va numi Bulevardul Corneliu Coposu, iar piața de la intersecția străzilor Dunărea Albastră și Calea Călărași, Piața Corneliu Coposu, ea aflîndu-se în imediata apropiere a locuinței sale din str. Mămulari.

Corneliu Coposu a fost înmormîntat la cimitirul Belu catolic, alături de soția sa, în prezența familiei și a prietenilor apropiați, printre care Regina Ana și Prințesa Margareta.

blochează în manicheisme. Pentru el fidelitatea era mai presus de calculele de popularitate și a susținut imperturbabil monarhia. Labilității și compromisului i-a opus fermitatea și intransigența ideilor. Calomniilor le-a opus zîmbetul, nici măcar mîhnit, ci atestateiutor de păcatele oamenilor. Șmecheriei și rapacității, probitatea și sărăcia luminoasă, iar

gălăgiei zadarnice, înțelepciunea prevăzătoare. Cînd, din 1992, a refuzat să-i mai dea mîna președintelui Iliescu fiindcă a mințit și nu și-a cerut scuze, cîți dintre cei care astăzi îl acoperă de laude au înțeles că ne propusese un cod de comportare în care exigența, și moralitatea sînt tot atîtea probe zilnice?

A.C.

să-și acumuleze averile. Sistemul hibrid actual este bazat pe uzura la maxim a echipamentelor, a întreprinderilor de stat, a căror producție este revândută la prețuri ce permit intermediarilor cu relații să-și însușească majoritatea câștigurilor. Cum întreprinderile de stat nu reinvestesc și se degradează, este inevitabil ca personalul lor să fie prost plătit, ca ele înseși să nu facă beneficii, ci pierderi, iar statul să nu aibă de unde încasa impozite, ceea ce duce la pauperizarea unei majorități din ce în ce mai mari, simultan cu îmbogățirea minorității.

Repornirea efectivă a economiei românești va avea loc numai după ce acest sistem de spoliere a unora de către ceilalți va înceta.

□

Privatizarea întreprinderilor de stat este o condiție necesară dar nu suficientă pentru a pune capăt sistemului de spoliere. Mafiile care dețin puterea în țările fost comuniste din Europa de Centru și de Est (ex-URSS) au înțeles acest lucru. Folosind vechile sisteme de represiune bazate pe KGB, UTBA, Securitate ș.a., pe procuraturile, cadrele superioare din armată și pe activității fostelor partide comuniste ale diferitelor țări, mafiile au reușit să creeze rețele cu care să controleze activitatea economică în cadrul economiei de piață, tot așa de bine, cum o făceau prin mijlocirea planificării centralizate din perioada comunistă. Aceste rețele sunt pe cale să preia vechile întreprinderi de stat. Nu credem însă că vor fi în măsură să le valorifice suficient pentru a le permite să dobândească un nivel european. În consecință, trebuie să fim conștienți că după privatizarea care ar urma să aibe loc în viitoarele luni, nivelul de la care vom porni va fi și mai scăzut decât este astăzi.

Cvasitotalitatea întreprinderilor de stat sunt sub nivelul din Decembrie 1989, când aceleași întreprinderi erau deja cu mult în urma concurenților din Vestul Europei. Anii pierduți în perioada Ceaușescu și cei șase ani pierduți ulterior ne vor costa foarte scump, nu numai pe planul economic evocat mai sus, dar și în toate celelalte domenii, sănătate publică, învățământ, degradarea instituțiilor, justiția, poliția, armata, corupția generalizată și tensiunile sociale și politice pe care pauperizarea unei țări le provoacă.

Dacă puterea politică rămâne în mâinile cercurilor care au preferat să pauperizeze țara pentru a-și însuși capitalul economic al României, decât să procedeze la o privatizare rapidă, ca Republica Cehă, fiindcă se temeau să piardă puterea, nici măcar privatizarea nu va permite o adevărată renaștere economică a țării.

Opțiunile politice

Contextul de abuz, corupție, pauperizare și mizerie de care suferă marea majoritate a populației permite o schimbare fundamentală de orientare politică. Dacă o asemenea schimbare ar deveni credibilă, suntem convinși că ar întruni majoritatea voturilor la viitoarele alegeri, prevăzute în septembrie 1996. Din păcate, comportamentul opoziției din ultimii trei ani i-a descurajat pe alegători.

În sondajul trimestrial făcut între 15-22 septembrie, pe 1.175 de persoane din 61 de localități, Ion Iliescu obține 38% din voturi la președinție, față de 32% în iunie, iar Emil

Constantinescu numai 16% față de 18%.

Pentru partide, cifrele sunt mai elocvente.

	iunie	sept.	diferențe
*PDSR	28%	34%	+6%
CDR	21%	21%	0
**PD(Roman)	7%	9%	+2%
UDMR	7%	6%	(-1%)
*PRM	7%	6%	(-1%)
**PAC	7%	5%	(-2%)
*FUNAR	5%	5%	0
*PSM	5%	4%	(-2%)
*PDAR	3%	3%	0
**PL '93	2%	2%	(-1)
**PSDR	1%	2%	0
*PS	1%	1%	0
altii	6%	2%	+1%
	100	100	

Partidele guvernamentale și satelite (*) totalizează în septembrie 53% față de 49% în iunie. Ansamblul opoziției rămâne la nivelul din iunie (45%), dar numărul nedecizilor a scăzut de la 6% la 2%. De asemenea, poziția UDMR-ului a evoluat de la opoziția față de guvern către neutralitate. Astfel partidele de opoziție se împart în două grupuri, cele din jurul PD (Roman) (**) cu 18% și cele din Convenție.

Convenția (CDR) păstrează cele 21% din iunie. Partidele din componența sa scad însă. PNȚCD de la 12% la 9%, PNL de la 2% la 1%, iar PER (ecologiștii) de la 4% la 1%, diferența fiind constituită de 7% care votează pentru CDR fără să nominalizeze partidul.

Greșelile opoziției.

Sondajul arată de asemenea că ponderea celor nesatisfăcuți de guvern este în scădere de la 71% la 60% și de parlament de la 78% la 69%, dar nemulțumiții rămân majoritari. În consecință, procentele slabe obținute de opoziție nu dovedesc meritele guvernului, ci greșelile acesteia.

Am regretat în repetate rânduri comportamentul catastrofal al așa zișilor liberali, fie că erau în una dintre formațiile care se prevalau de moștenirea ilustrului partid ce nu-și mai are bazele economice și sociale, sau că încercau să împace formulele liberale cu formația etatistă a diferitelor conducători. Dacă legea electorală fixează un prag minim național de 5% din voturi, aceste partide, inclusiv PAC, riscă să dispară, iar alegătorii lor să se împartă între Convenție (CDR) și formația social-democrată pe care Petre Roman se străduiește să o lărgească după ce a absorbit PSDR-ul.

Am criticat rareori Convenția și Partidul Național Țărănesc, deoarece Corneliu Coposu, președintele acestui partid a fost singura personalitate care să impună vieții politice românești, un element moral, ce ni se pare și astăzi indispensabil pentru ridicarea țării. Dispariția sa este o mare pierdere pentru țară.

Considerăm că opțiunea monarhică a Convenției a fost și rămâne o greșală, iar componența CDR și PNȚCD nu a fost totdeauna ireproșabilă. Ca și în toate celelalte partide de opoziție, există în conducerea și printre parlamentarii CDR și PNȚ persoane care sunt prea salbe sau prea compromise spre a rezista presiunilor puterii și șantajelor forțelor oculte. Datorită lor, am asistat la voturi și comportamente în care reprezentanții CDR și

PNȚ sprijineau puterea, împotriva politicii Convenției sau a partidului.

După eforturile de primenire făcute de prof. Constantinescu, stagnarea Convenției și mai ales scăderea de voturi a președintelui ei, este un semn prost de care trebuie ținut seamă.

Dubla poziție a dlui Constantinescu, de rector al Universității din București și de candidat al opoziției nu sunt compatibile în perioadă electorală. Un rector trebuie să rămână politic neutru, ceea ce nu este ușor de realizat când este șeful opoziției. Neutralitatea poate fi interpretată drept complezență sau, și mai rău, drept slăbiciune.

În anul ce vine considerăm că funcțiile de rector și de șef al opoziției trebuie disociate. Prima dăunează celei de a doua, dar și inversul este posibil.

În perioada electorală în care intrăm, socotim prezența profesorului Constantinescu este mai importantă în capul opoziției decât la rectoratul Universității. Oricum, dacă opoziția pierde alegerile, criza universitară va persista și se va accentua, oricare ar fi rectorul, fiindcă bugetul învățământului ca și cel al sănătății publice vor fi sacrificate în interesul puterii.

Stabilitatea electoratului

Fie că vor fi sau nu accentuate de viitorul sondaj din decembrie, rezultatele din septembrie au avantajul de a sili pe conducătorii partidelor de opoziție să-și reîndească strategia îndeajuns de devreme ca să poată schimba pînă în septembrie 1996 tendința ce le este defavorabilă.

Fluctuațiile partidelor și ale celor doi candidați la președinție nu trebuie să ne înle. Sondajul denotă că electoratul a rămas surprinzător de stabil și de consecvent cu opțiunile sale trecute. Când, în ciuda dezbinărilor la care asistăm de peste trei ani, opoziția, fără UDMR, continuă să totalizeze 40% din păreri exprimate, înseamnă că baza ei populară este foarte puternică. Suntem convinși că adoptînd o strategie lucidă și curajoasă, opoziția poate să cîștige cvasitotalitatea celor 60% de nemulțumiți.

Pe plan prezidențial, cifrele de mai sus simplifică problema. Din cei 36 de candidați propuși, numai doi depășesc fără dubiu pragul de 5%. Ceilalți eventuali candidați la președinție au scăzut: Năstase de la 7 la 5%, Roman de la 4 la 3%, Funar și Vadim Tudor la 2%, Manolescu, Meleşcanu, Rațiu și Stolojan 1%, iar alți 26 sub 1%.

Rămîn deci doi candidați posibili, Ion Iliescu cu 38% și Emil Constantinescu, 16%. În septembrie, diferența dintre ei era mare și se va menține în lunile ce vin. Candidatul Convenției are însă posibilitatea să schimbe raportul care îi este actualmente defavorabil, cu condiția ca politica pe care o propune să convingă pe cei nemulțumiți, care constituie majoritatea electoratului (60%). În această optică, programul, declarațiile și comportamentul candidatului la președinție trebuie să fie în armonie. Trebuie evitate declarații pripite ca cele făcute în octombrie studenților în grevă.

Cifrele din septembrie arată că opoziția a decepționat electoratul. Poate însă cîștiga alegerile, dacă are un program coerent, o atitudine consecventă și un candidat curajos.

Vom reveni asupra acestor trei aspecte în numărul viitor.

Mihai KORNE

ECOURI IN FRANȚA

Radio France Infos a transmis vestea morții "șefului opoziției române" la o jumătate de oră de la trecerea în cele veșnice ale lui Corneliu Coposu. *Le Figaro* din 13 noiembrie anunța că Regele Mihai a cerut o viză autorităților române pentru a participa la funerariile celui care a fost cel mai consecvent monarhist dintre politicienii opoziției.

Le Monde din 14 noiembrie publica, sub semnătura lui Christophe Chatelot, două articole consacrate lui Corneliu Coposu. Primul (p. 3) în care analizează implicațiile politice ale dispariției șefului incontestabil al opoziției din România. "Martir al comunismului, Corneliu Coposu era perceput, după căderea regimului precedent, ca singurul om politic român capabil să mențină ordinea în cadrul opoziției. Cei 17 ani de temniță comunistă, lupta dusă din 1989 pentru democratizarea societății românești i-au oferit autoritate morală asupra întregii opoziții, chiar dacă opiniile sale nu erau împărtășite de toate formațiile care o compun". Ziaristul francez amintește refuzul lui Corneliu Coposu de a accepta un guvern de uniune națională. Dispariția sa, care riscă să elimine acest tabu, complică și situația opoziției căreia nu-i va fi ușor să-și găsească alt lider carismatic în ajunul unui an în care sunt prevăzute trei scrutinuri: alegeri municipale, legislative și prezidențiale. "Semnele de simpatie exprimate unanim, atât de partizanii săi ca și de cei ai puterii, nu fac decât să reliefeze și mai bine vidul creat..."

Celălalt articol (p. 13) îl evoca pe cel care a fost "unul dintre cei mai tenaci disidenți (cuvântul corect, dacă n-ar fi clișeu răspândit în Occident, este opozant) din întreaga Europă de Est și care

merită din plin numele de "Havel" român". El "a marcat viața politică a țării sale, simbolizând lupta împotriva comunismului și fidelitatea față de Regele Mihai, pentru a cărei revenire n-a încetat să militeze". După ce evocă anii de temniță și cei petrecuți în "libertatea" supravegheată de Securitate, Christophe Chatelot scrie că, revenit pe scena politică, "a câștigat repede credibilitate și respect grație tocmai probității sale intelectuale". În toți acești 6 ani, C. Coposu a rămas "un determinat opozant față de președintele Iliescu, pe care-l numea mereu neo-comunist". De altfel, în încheierea articolului, autorul amintește: "cu ocazia "mineridei" din iunie 1990, sediul țărăniștilor a fost devastat ... de minerii chemați de putere pentru a reprima în sânge manifestația din Piața Universității".

În 11 noiembrie, unul din cele două principale canale de informație continuă prin cablu, *Euro News*, a transmis un documentar impresionant consacrat lui Corneliu Coposu, începând cu imagini de la marea manifestație anticomunistă și pro-regalistă din 8 noiembrie 1945 și prestigioasa sa activitate politică după 45 de marginalizare, dintre care 17 ani de temniță. Același canal a transmis scene din București, de la funerariile marelui dispărut.

Reacțiilor respectuoase ale presei franceze față de cel ce a întrupat continuitatea democratică a României în deceniile de teroare comunistă și apoi în acești 6 ani de regim neocomunist li se adaugă telegramele de condoleanțe ale oamenilor politici, trimise reprezentantului PNȚCD în Franța, Alexandru Herlea, mărturie a relațiilor privilegiate ale liderului creștin democrat cu responsabilii francezi, printre care cele ale lui Hervé de Charette, ministrul de externe al Franței, François Bayrou, președintele Partidului Creștin-Democrat francez (CDS) și ministru al

învățămintului. Jean-Antoine Giansily, președintele CNI (Centrul Național al Independenților) și deputat european scria, printre altele: "Corneliu Coposu a dat Occidentului întreg exemplul omului de stat pasionat de libertate și de devotament pentru binele public". Impresionant este mesajul lui Jean Marie Daillet (CDS), unul din primii politicieni francezi care s-au precipitat în decembrie 1989 la București pentru a-l înfrunți pe Corneliu Coposu, cunoscut în condiții de taină la București, în 1987, și căruia i-a îndeplinit cererea de a înscrie clandestin PNȚ-ul, încă înainte de căderea lui Ceaușescu, în Internaționala Creștin-Democrată.

La Biserica Ortodoxă Română din Paris a avut loc o slujbă de pomenire, în 14 noiembrie, oficiată de Părintele Radu Apostolescu, după care a vorbit dl. Cicerone Ionițoiu.

Pentru onorarea memoriei și valorificarea moștenirii politice lăsate de Corneliu Coposu a luat ființă, sub înaltul patronaj al M.S. Regele Mihai I, COMITETUL CORNELIU COPOSU, avându-i ca membri fondatori pe Monique Badenes, fost secretar general al C.D.S. (Partidul creștin-democrat francez), responsabil cu relațiile internaționale, fost deputat european, Jean-Marie Daillet, fost vice-președinte al Internaționalei Creștin-Democrate, fost deputat, fost ambasador, Alexandru Herlea, membru al comitetului de conducere PNȚCD și reprezentant în Franța al PNȚCD, Cicerone Ionițoiu, vice-președinte al PNȚCD și responsabil în străinătate al PNȚCD.

O listă cu membrii de onoare va fi comunicată ulterior.

O CONFISCARE DE SEMNIFICAȚIE

Prin ceremonialul funebru și mai ales prin amplexarea cu care acesta a exprimat o emoție colectivă aproape instituționalizată, moartea lui Corneliu Coposu pare a fi reușit să reunească două părți ale României instalate, de șase ani, în adversitate: comuniști și anticomuniști, regim și opoziție. Ca niciodată, stăpînirea a ținut să apară ca asociată sentimentelor acelei părți a românilor pentru care manifestase înainte mai curînd agresivitate decît înțelegere. Declarațiile de doliu ale oficialilor au fost confirmate de o organizare a înmormîntării și de o "acoperire" mediatică ce au luat forma unui doliu național nedeclarat, consimțit mai mult decît tolerat, dacă nu chiar stimulat. (Singura notă falsă : perpetuarea chiar și în această ocazie a insolentului refuz de a permite intrarea în țară a regelui).

Rămîne să ne întrebăm asupra semnificației acestei atitudini a regimului. Președintele PNȚCD-ului reprezenta - pentru prieteni ca și pentru adversari - cel mai legitim simbol al luptei împotriva înlocuitorilor și continuatorilor lui Ceaușescu. Deasupra fragmentelor de legitimitate, ale opoziției intelectuale (precum Alianța Civică, GDS), sau intens colorate doctrinrar (precum diversele liberalisme), carisma lui - și, într-un fel, fizionomia politică

a partidului său - era bazată pe adversitatea fundamentală, aș spune aproape metafizică, față de diversele fețe ale puterii comuniste.

Or, analiza lumii post comuniste românești în termenii comunismului și anticomunismului a devenit o strategie politică vizibil sortită eșecului electoral încă de la alegerile din 1990. Însă, abia cea de a doua înfrîngere, din 1992, a provocat un început de conștientizare, în rîndurile opoziției, a nerentabilității acestui mod de gîndire și mai ales a aplicării lui în strategia politică. Evoluția spre pragmatism este departe de a fi încheiată, însă pași mari au fost făcuți în acest sens. Paralel, semnale și apeluri provenind din cele mai diverse direcții și felurite motivații (propaganda oficială și cea mascată, personalități compromise și altele credibile, afaceriști ca și o parte a elitei intelectuale tinere) reușesc din ce în ce mai bine să convingă asupra faptului că trăim o epocă nouă, în raport cu care comportamentul opozantului de tip "Piața Universității" și "Proclamația de la Timișoara" este aproape dăunător - societății ca și celui care îl practică. Aceste voci ale pragmatismului și ale lucidității, diverse ca sinceritate și subtilitate, vorbesc, pe tonalități diferite, de "opoziția constructivă, de profitarea de marja de libertate

politică și economică existentă, de cultivarea profesionalismului și implicit a individualismului etc. Analiza decapantă pe care o face Alina Mungiu românilor de după 1989 mi se pare a fi, din acest punct de vedere, exemplară.

Corneliu Coposu era - în limitele impuse de acceptarea caracterului politic al luptei - figura principală a modelului de demnitate considerată revolută de acest cor peștriș al "modernilor". Dispariția lui nu putea fi, desigur, decît o veste bună pentru regim. Dar plăcerea cu care acesta și-a regizat participarea la funeralii mi se pare a fi mai curînd urmarea dorinței de a marca, în conștiința românilor, încheierea unei epoci, de a exacerba caracterul semnificativ al acestei dispariții, instituind-o ca un hotar între "vechi" și "nou".

Aceasta servește prea bine măruntele interese de clan ale regimului pentru a nu impune denunțarea acestei confiscări frauduloase de semnificație. Dincolo de adaptarea indispensabilă acțiunii politice, acei care au avut oroare de compromisul între victimă și călău în 1990 nu au nici un motiv să-și schimbe opinia azi, cu atît mai puțin să ideologizeze această schimbare și să transforme noua mentalitate în model de urmat. Măcar pentru cei care nu sunt supuși constrîngerii "eficacității", perenitatea răului trebuie să trezească perenitatea stării de veghe a conștiinței.

Adrian Alex. VASILIU

MODEL ȘI CONTINUITATE

interviu cu istoricul ȘTEFAN GOROVEI de la Institutul A.D. Xenopol din Iași

A.C. - Cum s-a născut ideea de a continua o publicația exilului "Revue des études roumaines"?

Ș.G. - Am fost întotdeauna îndrăgostit de această revistă elegantă, cu coperta ei sobră, cu emblema Fundației Regale Carol I și mi-a durut faptul că n-a mai putut apărea după 1981. A apărut din 1953 pînă, cred, în 1976, la Paris, îngrijita de un colectiv de redacție avîndu-l în frunte pe inițiatorul și întemeietorul ei, prof. Emil Turdeanu. A mai fost editat un singur tom, la Atena, în 1981, sub auspiciile acestei "Association des amis de la Revue des études roumaines" care îl are ca președinte pe dl. Mihai Sturdza. În vara lui 1992 mi s-a părut că ar fi posibil ca această revistă să-și reia apariția în țară și am început demersurile în acest sens.

A.C. - Cred că e singura încercare de a continua în România o activitate culturală a exilului.

Ș.G. - N-aș spune că am avut mare succes în cele dintîi demersuri. Am fost privit cu rezerve dar, ca întotdeauna, așa ceva nu mă face să dezarmez, din contra, mă îndrîjește și mai tare. Pentru proprietatea titlului m-am adresat prof. Emil Turdeanu, căruia îi fusesem prezentat cu cîțva timp înainte și cu a cărui prietenie m-am onorat în acești ani. Cu asentimentul domniei sale, cu asentimentul foarte entuziast al dlui Neagu Djuvara, care a văzut în această idee exact ce a-ți subliniat, continuarea unei activități a exilului în țară, s-a creat un teritoriu pe care s-au grupat ceilalți. Dl. Djuvara a discutat cu membrii ultimului colectiv de redacție, aflați în străinătate, Emil Lozovan, Petre Năsturel, Mihai Sturdza, Paul Sthl, în frunte, bineînțeles cu prof. Turdeanu. Acordul a însemnat, într-o primă etapă, transferarea micului portofoliu al revistei care se compunea din două articole, unul al deja regretatului Culiuan și cel de al doilea al prof. Cicerone Poghir. Acest număr este și un omagiu adus istoricului Gh. I. Brătianu și cuprinde ultimul său studiu inedit despre o nouă interpretare a numelui Dobrogei.

A.C. - Cine se ocupă la Iași de revistă în noua ei serie, în afară de dumneavoastră?

Ș.G. - Revista nu are un redactor șef, ci doar doi coredactori, Dl. Djuvara și cu mine, colectivul fiind completat de Maria Magdalena Székely și Mihai Răzvan Ungureanu. Reticența voioasă a unor "amici" de la Iași a fost că va fi foarte greu de colaborat cu un comitet de redacție internațional, risipit în Danemarca, Germania, Franța, Grecia. Or, dimpotrivă, această colaborare a fost perfectă, de o promptitudine desăvîrșită. În primăvara lui 1993, cu prilejul unuia din simpoziioanele de genealogie, s-au aflat la Iași dl. Neagu Djuvara și dl. Mihai Sturdza, cu care ne-am pus de acord asupra proiectului.

A.C. - Numărul din 1993 a apărut însă în 1995, bănuiesc din dificultățile inerente începutului...

Ș.G. - Din impedimente organizatorice. Pînă am găsit pe cineva care să-și asume compunerea revistei pe computer, cu toate noutățile tehnice în alcătuirea unei cărți, mai ales a unei reviste, pînă a găsit o formă, în cele din urmă foarte bună după părerea celor care au văzut revista, pînă am găsit o editură care să ne-o tipărească cu un preț acceptabil și mai ales într-un termen foarte scurt. Am dorit și reușit însă s-o prezentăm, s-o lansăm odată cu deschiderea celui de al VI-lea simpozion

de Studii genealogice, mai ales că inițiativa preluării revistei s-a materializat pe terenul acestor înfîliri de la Iași.

A.C. - O asemenea zăbavă este irelevantă pentru o revistă care pledează pentru perenitate... Este prima dată cînd exilul se înouare acasă printr-una din instituțiile lui. Visez că cineva s-ar gândi la "Limite" sau "Ethos", dar mai ales ar avea competența de a-i prelungi în țară nu doar calitatea dar și exigența morală. În ce privește "Revue des études roumaines", ați dorit să adunați capacitățile românești în științele umane, răspîndite în lume?

Ș.G. - Am dorit venirea acasă a unei inițiative formidabile a exilului român, care, de la apariție, era o publicație de ținută internațională și, în al doilea rînd, îmi place să insist, este continuitatea unei inițiative așa de frumoase și de adînci, mai ales dacă o plasăm în anul apariției ei 1953 - fiindcă gîndurile de a face această revistă sunt mai vechi, și prof. Turdeanu le explică în prefața -, anul, cînd Gheorghe Brătianu murea în temnița și cîțiva savanți și-au dat seama de necesitatea unei continuități în exil. Acum, continuitatea nu mai este acolo, continuitatea este necesar să revină la matcă.

A.C. - Tot ideea de continuitate v-a inspirat și în redactarea "Arhivei genealogice"?

Ș.G. - Revista a apărut prima oară la Iași, în 1912, din inițiativa cuiva care a fost un mare maestru al studiilor genealogice, Sever Zotta, dar și-a încetat apariția în 1914, din lipsă de susținători. A venit războiul, după război n-a mai putut fi reluată, Sever Zotta a murit ca ostatec al trupelor sovietice în 1943. Cum genealogia a fost prima mea dragoste, din adolescență mi-am dorit să am o zi cînd să pot face din nou aceasta

revistă. Această zi a venit pe jumătate, în iunie 1989, cînd am organizat la Iași cel dintîi simpozion de studii genealogice, în cadrul unei manifestări mai largi, Zilele Institutului A.D. Xenopol. Cu acest prilej s-a demonstrat că acest tip de cercetări prezintă încă un mare interes și poate duce la lucruri foarte neașteptate. Atunci, în paginile *Anuarului Institutului de Istorie A.D. Xenopol*, de care mă ocup din 1979, am făcut o mică rubrică, căreia i-am dat titlul revistei lui Sever Zotta "arhiva genealogică", preluînd frontispiciul, toate elementele din care se putea face într-o zi o revistă de sine stătătoare. În mai 1993, la al IV-lea simpozion de studii genealogice, am fost anunțați ca un demers al nostru mai vechi a fost aprobat și, la Iași, s-a putut înființa o filială, prima și singura în acel moment, a Comisiei de heraldică, genealogie și sigilografie, devenită, după evenimentele din decembrie 1989, comisie națională și academică. Am făcut toate eforturile pentru transformarea acelei secțiuni din

Anuar într-o revistă de sine stătătoare, căpătînd și aprobarea de a avea patru apariții anuale, asemenea revistei lui Sever Zotta, deocamdată, în numere duble.

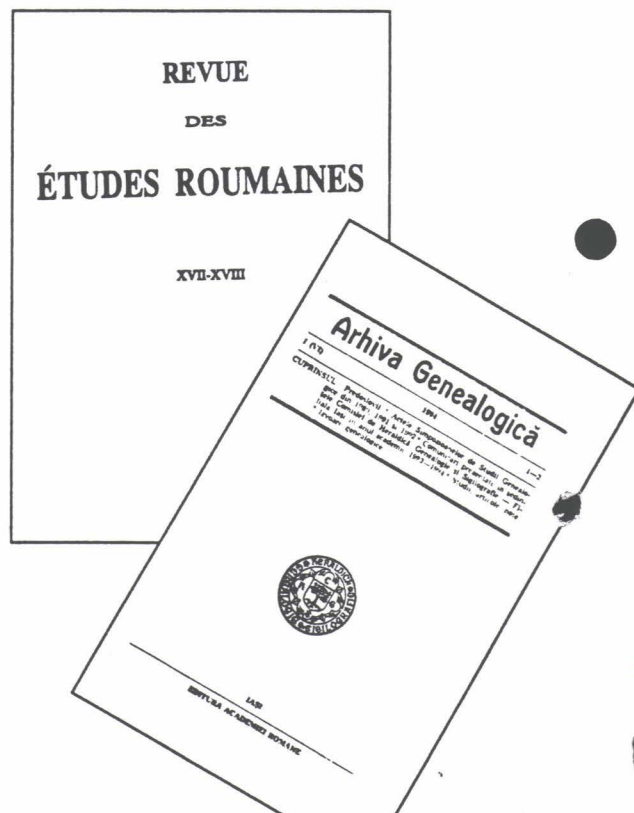
A.C. - Cum vă explicați această obsesie a continuității? Este istoricul care nu acceptă golurile într-o diacronie agresată de mistificări, este faptul că sunteți dumneavoastră înșiva o continuitate, mă gîndesc la Artur Gorovei, sau fiindcă faceți parte din generațiile cutremurate tocmai de vidul și rupturile de paradigme, de modele, pierdute sau desfigurare...

Ș.G. - Obsesivă este problema modelului pe care o implică aceste paradigme frînte. Mi se pare că unul din principalele lucruri care stau la baza unei culturi mari, înfloritoare, fertile este continuitatea. Or, în evoluția culturii românești, ca totalitate a creației, inclusiv în domeniu politic, sunt atîtea soluții de continuitate de la sfîrșitul Evului Mediu pînă la mijlocul veacului douăzeci, încît cineva s-ar putea întreba cum de mai există o cultura românească. Există, pentru că au fost momente și oameni, care au știut să profite de aceste momente, pentru a marca tocmai continuitatea... Acum sîntem într-un asemenea moment de articulare.

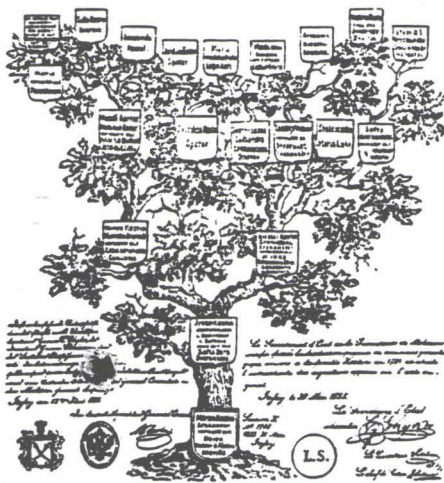
A.C. - Așa ajungem la genealogie, tot o căutare a rădăcinilor care devin însă instrument de studiu vizuine istoric.

Ș.G. - La noi, studiile de acest fel necesită mult mai multă muncă și timp, dar n-au nimic de mondenitate, dimpotrivă. Genealogia își interferează cercetările cu demografia, onomastica, patronimia, toponimia, cu istoria literaturii și artei, istoria rămîind însă principala beneficiară. Alt rezultat îmbucurător este că, asemenea inițiativei de a continua *Revue des études roumaines*, simpoziioanele consacrate studiilor genealogice prilejuiesc apropierea

pag. 7

Revue des études roumaines (30 \$) poate fi procurată scriind pe adresa : Dl. Ștefan Gorovei, Institutul de istorie A.D. Xenopol, Str. Lascăr Catargi, 15, 6600 Iași

pag. 6

exilului de țară. Avem de fiecare dată, și din ce în ce mai mulți, participanți dintre românii din străinătate. Reprezintă, de asemenea, un teren de întâlnire între oameni de vârste și profesii diferite, nu numai istorici, într-o atmosferă colegială, frățească, în care nu există diferențe academice, cu atât mai puțin snobisme sociale, încât toată lumea, la sfârșitul celor trei-patru zile, pleacă cu speranța următorului simpozion. La cel dintâi, în 1989, au participat 8 persoane și a durat o jumătate de zi, la cel din mai 1995, ale cărui ecouri încă vibrază în sufletele noastre, au fost 64 de comunicări și a durat 8 jumătăți de zi.

A.C. - În toată această activitate febrilă, ce face medievistul Gorovei?

Ș.G. - Tocmai medievistul se află la Paris acum. Un istoric român, prof. Dumitru Năstase, ieșean de origine, care s-a întors în țară de la Atena, ne-a propus colaborarea la un proiect de cercetare pe care l-a inițiat și îl conduce, un subiect fascinant: ideologia medievală a puterii. În fond este vorba de a găsi, ca și în cazul genealogiei, o viziune nouă, globală, pentru toată istoria noastră medievală. Prof. Năstase a reușit să înscrie acest proiect de cercetare printre cele pe care le are în grijă și Maison des Sciences de l'Homme și, între primii pași care marchează această colaborare cu instituția franceză, este și acest stagiu de cercetare oferit soției mele, istoricul Magdalena Székely, și mie. Acest proiect a adunat câțiva cercetători francezi, probabil și din Grecia, fiindcă ideologia puterii privește un spațiu mult mai larg, al unor moșteniri și continuități, pînă la urmă Europa întreagă, trăind în cele două spații marcate încă din vechime de divizarea imperiului roman...

A.C. - Se vorbește mult despre Europa, chiar cu anume demagogie, ca și cînd ar fi o invenție strict modernă. Or, în vremea "întunecatului" Ev Mediu ajungeai din spațiile orientale ale continentului în cele occidentale purtînd uneori doar numele satului natal, cu care puteai intra în cultură... Exista o mobilitate, cel puțin spirituală, dar și materială, chiar dacă mai înceată, pe care nu știi cînd și cum o vom putea recupera în profunzimea ei, evitînd totodată primejdia nivelării. Cu altă mai mult cu cît ar trebui, înainte, să ne lepădăm de un morman de prejudecăți, începînd cu eticheta de "obscurantistul" Ev mediu.

Ș.G. - Aceasta este și credința mea. Evul Mediu este de o mult mai mare curăție și de o mult mai serioasă și mai adîncă democrație. E o explorare care ne așteaptă în care va trebui să defrișăm, să reparăm ...

DONQUIJOTISM

*"Mais necessaire devenu improbable,
c'est en fait l'impossible.
Telle est la figure du desiré"*
Michel De Certeau

Are vreun sens să crezi în eficacitatea nopților de insomnie pricinuite de neputința în fața realității compromise și în valoarea manifestării lucide a revoltei față de aceasta realitate?

Revoluții de azi sînt dintre cei care au trăit "decembrie 1989" cu ochii deschiși și au crezut atunci în efectul *soteriologic* al acelui moment. Au crezut că fiecare conștiință avea să renască și că spațiul nostru avea să devină, în sfîrșit, mai pur și restituit mai aproape de adevăr. De la o vreme - de cînd s-a văzut că nu vor să se împace cu realitatea compact instalată, cu vulgaritatea ei - li se reproșează lipsa de pragmatism și eficacitate. "Treceți la treabă, cultivați-vă grădina și nu vă mai risipiți energiile în revoltă. Sau intrați, ca profesioniști, în politică și ocupați-vă serios de această meserie". De parcă ar fi incompatibile cultivarea profesiei și revolta în numele adevărului.

Celor care reproșează aceste lucruri le răspundem că avem două "grădini" de cultivat, care, de fapt, nu sunt decît una singură: cea a adevărului. Pentru "revoluții", frumosul sau binele (profesiei, de pildă) nu există în afara adevărului. E drept că singurul criteriu al adevărului lor îl reprezintă credința în ceea ce au întrezărit, fulgurant, în decembrie 1989. Manifestările lor se produc în numele *acelui* adevăr - în parte cu nostalgie, în parte cu înțelegerea lucidă a faptului că o recuperare integrală și o intrupare absolut fidelă a acestui adevăr în noua realitate sînt practic imposibile.

Tensiunea rezultată din opoziția între nostalgie și luciditate (ca și din opoziția dintre imaginea lor despre adevăr și realitatea impusă), mai mult decît o sursă de suferință, este catalizatorul permanent al "neacomodaților". Starea de veghe și revolta rămîn valabile, chiar dacă nu se așază în sensul imediat al "istoriei" - ba chiar, poate, tocmai de aceea. Cei care își manifestă nemulțumirea în acest fel rămîn sa tulbure, cu insomniile lor, somnul dulce al vinovaților și să străbată noaptea spațiului social ca niște spectre ale adevărului. Mai mult decît îndeplinirea unei funcții necesare și naturale lor - aceea de a spune adevărul fiindcă așa le "stă în fire" -, ei oferă, poate, și altora, care nu pot sau nu știu încă să se opună, o oglindă virtuală a neacomodării la rău.

*

Ne putem întreba ce anume face să fie discreditată poziția neacomodaților, criticați uneori chiar de cei care nu sunt convinși defel de justetea (dacă nu și de legitimitatea) politicii celor care, astăzi, fac și desfac trama destinului României.

Poate fiindcă unii consideră că "tot răul (merge) spre bine", că "actualii foști" se vor converti, în mod necesar, spre fericirea tuturor... Alții descoperă poate că regimul nu e chiar atît de nociv, pentru că nu afișează nici o "credință" ideologică, oricare ar fi ea, ci doar interese punctuale și de "castă" pe care și le rezolvă fără prea mult zgomot. De ce, oare, o ideologie incită mai mult la contestație decît cinismul pragmatic, care nici măcar nu se mai sinchisește de o masca

doctrinală - cum se întîmplă azi în România, unde regimul nu este reprezentat de comuniști, cum ne plîngem adesea, din comoditate - ci de o bandă de aventurieri mafiotici, ieșiți din sînul "castei" comuniste și de ale cărei reflexe și mijloace de control beneficiază?

E adevărat că, față de o ideologie, altfel te poți situa, conținutul ei lăsîndu-se raționalizat, oferind puncte de sprijin pentru o analiză critică, pe cînd în fața incoerenței și a fluctuației umorilor, nu poți opune o rezistență pur politică, ci una mai complexă, în care se afla propensiunea morală, rigurile civilizației, reperele civilizației. Or, pentru unii, a te revendica de la o astfel de "rezistență" pare prea mult și, în orice caz, inefficient. Oricum ar fi, lipsa de principii politice a actualei puteri, într-o aparență de libertate (de pildă a presei, nici măcar aceasta sigură) discreditează cumva prestigiul oricărei rezistențe. Era "prestigioasă" rezistența împotriva comunismului și a dictaturii ceaușiste, dar cea împotriva unor partide cinice și lașe (prin neasumarea nici unei doctrine) pare onora lipsită de valoare. Dar între cele două tipuri de rezistență există o identitate de fond: împotrivirea la aberațiile politicianiste, adică la devierea politicului de la funcția sa normală, aceea de crez și acțiune în interesul și spre binele comunității. Cei care-și spuneau "comuniști" înainte de decembrie 1989 și cei care, astăzi la putere, s-au descotorosit de orice eticheta identificatoare sunt uniți prin același comportament determinat exclusiv de interesele personale și de înverșunarea de a păstra monopolul asupra societății, acționînd în funcție de beneficii și oportunități. Această "continuitate" a devierii de la sensul întemeietor al politicului justifică întreaga veghea și "neacomodarea" celor care nu se resemnează să-și cultive doar grădina carierei profesionale.

Gina VASILIU

NOUȚĂȚI EDITORIALE

Monica Lovinescu
Unde Scurte V, Pragul
Ed. Humanitas

Virgil Ierunca
Semnul mirării
Ed. Humanitas

Alexandre Vona
Les fenêtres murées
roman
traduit du roumain par Alain Paruit

Actes Sud

Herma Kennet
*"Es sint Dingē,
die muss man einfach tun"*
Herder, Freiburg

Roman-documentar consacrat lui Radu Filipescu, lansat la tîrgul de carte de la Frankfurt.

PENULTIMA ORĂ

30 Novembre – 1 Décembre 1995

Journées de la Roumanie

organisées par le Groupe de Réflexion sur la Roumanie
des Ecoles Normales Supérieures Ulm - Fontenay St. Cloud
Salle Dussane - 45 rue d'Ulm - 75005 Paris

30 nov., 14h30 - "Mircea Eliade" - film présenté par M. Paul Barbanegra, débat avec la participation du Prof. Cicerone Poghiric
1 Déc. 10h - Projection du film de Fr. Mitterrand sur la famille royale de Roumanie; 15 h Alexandru Dutzu "Culture et politique en Roumanie contemporaine", Irina Mavrodin, "La traduction - dialogue privilégié entre le français et le roumain"

A l'occasion de l'ouverture de l'année académique, LE CENTRE ROUMAIN DE RECHERCHE DE PARIS, en collaboration avec la Section roumaine de l'Université Paris IV, annonce la conférence du Prof. NICOLAE BALOTA, "Exil linguistique et métaphysique"

Grande Palais (bord de la Seine), salle 20, ét. I
1 Décembre 1995, à 17h30

CASA ROMANEASCA

120 bis, rue Haxo, 75019 Paris
(Metro Télégraphe sau Porte de Lilas)

Anunță conferințele prof. Alexandru NICULESCU de la Universitatea din Udine, intitulată "Creștinismul românesc, origini, structură, tendințe", care va avea loc sîmbătă, 2 decembrie la orele 17 și a cercetătorului Ștefan GOROVEI de la Universitatea din Iași, intitulată "Istoria publicațiilor - "Revue d'études roumaines" și "Arhiva genealogică", care va avea loc sîmbătă 9 decembrie, la orele 17.

"Pro Basarabia și Bucovina"

Uniunea pentru Regele Mihai
Asociația Liberală A Românilor din Franța
Casa Românească

Anunță Comemorarea a 77 de ani de la reunirea Bucovinei și Transilvaniei cu România. Vorbitori : prof. Alexandru Bogdan - "Nordul Bucovinei și contextul geopolitic actual", Mgr. Gheorghe Surdu - "Suntem creștini și regaliști din naștere", Alexandru Danielopol "Acțiunea comisiei de armistițiu în 1944-45. Oameni, fapte, experiențe." (*)

Comemorarea va avea loc
sîmbătă, 25 noiembrie, 1995, la ora 16,
în sala Misiunii Greco-Catolice Române din Paris
- 38 rue Ribéra, 75016 Paris

(*) conferința dlui A. Danielopol, anunțată în programul Casei Românești în rue Haxo, în 25/11 este integrată comemorării care are loc în rue Ribéra.

Mulțumim celor care au continuat să răspundă apelului nostru (v. Lupta nr. 246, p. 8) susținînd Association pour la Fondation Memorial Sighet : Sanda și Mihai Paxino.

Trimiteți contribuția dumneavoastră "à l'ordre de AFMS", pe adresa Florica Dimitrescu-Niculescu, 28 bis rue Pouchet, 75017 Paris sau pe adresa Luptei - 125 Bureaux de la Colline 92213 St. Cloud

Sîmbătă, 2 decembrie 1995, orele 11,
la Biserica greco-catolică din Paris
- 38, rue Ribéra 75016 Paris -
se va oficia un parastas
pentru **Corneliu Coposu.**

PNTCD aduce la cunoștința românilor din exil, care l-au apreciat pe CORNELIU COPOSU că pot semna Cartea de condoleanțe și Cartea de Aur în fiecare Duminică la Biserica Ortodoxă și la Misiunea Greco-Catolică din Paris. Cei din străinătate pot trimite mesaje pentru Cartea de Aur și prin fax la prof. Alexandru Herlea (40 01 00 75) sau prin scrisoare la dl. Cicerone Ionițoiu (48 rue Wattignies 75012 Paris), pînă la Crăciun, cînd vor fi expediate la București.

ASOCIAȚIA FEMEILOR ORTODOXE ROMÂNE DIN AFARA FRONTIERELOR

Sărbătoarea Pomului de Crăciun
va avea loc Duminică, 17 decembrie, orele 16,
la Biserica Ortodoxă Română
- 9 bis rue Jean de Beauvais.

Pentru a oferi și în acest an daruri copiilor și ajutoare pentru copiii din spitalele și orfelinatele din țară, dar și pentru bătrînii a căror situație este deosebit de îngrijorătoare, facem apel la generozitatea fiecăruia, rugîndu-vă să trimiteți obolul Dumneavoastră la adresa:
Mme Hortansa Tomoroveanu - 11 rue Sainte Félicité, 75015 Paris.

DECESE Lizette Perlea (la New York); Marius Enăceanu Enard (Paris); dr. Joseph Wesselowsky; Marin Butculescu, la 90 de ani; prof. Rodica Tohăneanu; prof. dr. doc. Bucur Mitrea; ec. Elisabeta Ionescu (Rusacov); prof. Emanuela Stroia; prof. arh. Aurel Smântănescu; Mădălina Moldoveanu (Apostol); Kis Coloman; Maria Filapsky; Ileana Albini; Radu Bărbuceanu; Elena Săndulescu; dr. Mihai Dumitrache; Roman Jukovschi-Tofan; Antoaneta Tania Minda; Maria Solcanu; Nicanor Ciocașu Ciobanu; Radu Vâlceanu; Călin Tudor; Ioachim Niculescu; Ilie Mițu; Constantin Banta; Maria Dumitrescu; Augustin Ștefan Nemeș; prof. dr. Gheorghe Foça; Corneliu C. Ifrim; Simion Alexenco; prof. dr. doc. Ion Boitor; Cristina Colbazi (Cerchez); Sava Ludovica; ing. Petre Petrescu; Diniță Manțiu; Monica Antonescu; Lidia Buhanca; dr. ec. Constantin Enescu; dr. Aurel Dăha; Titi Paraschiv; ing. Florin Stroescu; Stoica Popescu; dr. Ion Suhaciu; Ștefan Tomescu; Aurelia Voinea; dr. Alexandru Sgarbură; ing. Ion Sîrbu; Laurențiu Moraru; prof. Gheorghe Foça; Elisabeta Dem. Lupu; Aurelia Tavitian; col (r) Paul Tomiță; Irina baronesse de Löwendal; istoric Gherasim Pinteș; Ilie Marcus; Florica Ionescu; George Slapciu; Rodica Bujor-Georgescu; Icuța Mușatescu; ing. Constantin Dămăceanu; Elena Szabo; Rosalia Roth; Elena Răceu; Pavel Cănanău; Venera Lungeanu; col (r) Zazu Năstăseanu; Drăghici Dumitru; Ilie Mărcuș; prof. Elena Ene; Antoaneta Benescu; Petru Ioniță; Maria Petrescu; Ioan Calboreanu; av. Constantin Iliescu; dr. farm. Margareta Iuliana Constantinescu; prof. Virgil Mănescu; Teodor Ștefănescu; Nae Dan Ceza; ing. Florea Stoenescu; Ioan Karniatzki; Mircea Zoican; magistrat Pastia Gheorghe; Stroe Gaston; Nicolae Blidărescu; ing. Aron Radu; Tudor Savancea; Eliza Marioara Bălășoiu; Andreea Iovănescu; Vasile Diaconescu; ing. Marcel Ion Biale; ing. Ionel Angelescu; Constanța Șarambei; Alex. Mărculescu; Valeria Stanciu; Vasile Omăt; Valentina Comșa; Ștefan Vineșiu; Dora-Doina Andreescu; prof. Zizi Zoe Craiu; Zoe Bugnar; Jenică Zăbavă; Sofița Monasterschi; arh. Sava Ursu; prof. Lucian Ioan Turdeanu; Eugeniu Constantin; Bianca Ioan; Ioan Manoliu; Ruxandra Faur; Paraschiva Burciu (Măndruleanu); pictorița Tanți Demetriade Ștefan.

NATURALIZARI "Journal Officiel", 9 noiembrie 1995 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Traian Dănciuloiu, născut la Broșteni; Alexandru Marius Gavrus, născut la Cluj; Gislein Dagnon, născută la București; Alina Virginia Savu (n. Jitea), născută la Constanța.

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

Par avion :

AMERIQUE FRF350
AMERIQUE DU NORD
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSRALIE

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP : 11 341 71 A Paris

ASSASSINATS POLITIQUES A L'EST

Deuxième partie

L'assassinat du premier ministre israélien a ému le monde entier. Autant à cause du personnage d'Yitzhak Rabin que de la menace que cet assassinat représente pour la paix. C'était l'oeuvre d'un extrémiste.

A l'Est, dans les états ex-communistes, ce ne sont pas les extrémistes, mais bien le pouvoir en place qui tue.

Les ex-cadres communistes ont formé des mafias économiques, politiques et militaires qui exploitent la population. Pour se maintenir au pouvoir, ils terrorisent leurs adversaires politiques. L'assassinat est une de leurs armes.

Les extraits qui suivent décrivent les méthodes utilisées en Russie.

Ils font partie de l'article traduit du roumain, dont l'auteur Serghei Grigorian est l'ancien rédacteur de la revue "Glasnosti" de Moscou et président de la fondation du même nom de Moldavie.

Un an plus tard, en Avril 1995, Nicolai Kranov, chef de la section russe du parti radical s'est retrouvé en réanimation à la suite d'un incident assez fréquent parmi les dissidents à l'époque de Brejnev. En rentrant tard à la maison, il a vu une femme qui semblait se disputer avec son compagnon et qui a couru vers Kranov lui demandant de l'aide. Un passant qui est apparu à ce moment, a commencé à frapper Kranov avec une bouteille de bière en criant " c'est comme ça qu'on défend une femme? ".

Kranov semblait avoir compris la leçon. Il ne s'est pas rendu à la milice et n'est pas apparu au programme télévisé "Club de la presse" où il avait été invité à parler de la mort de Tamburi.

□

Mon fils Timofei a été tué le 21 Janvier 1995 ; il aurait eu vingt et un ans quelques jours plus tard. Timofei ne s'intéressait pas aux affaires, ni à la politique et n'avait pas d'ennemis personnels. L'un des voisins l'a vu jeté d'une voiture qui passait. Des éléments criminels du voisinage et des informateurs de la milice, suivant les enquêteurs, ont affirmé unanimement que le crime avait été commis ailleurs. Brusquement l'enquêteur a oublié tout ce qu'il nous avait dit, à ma femme, aux avocats et à moi-même et il a refait toute la description de l'accident, après que les experts de la médecine légale avaient établi que Timofei n'était pas mort à la suite d'un accident de voiture. De toute manière le rapport de la commission d'experts a aussitôt été volé par quelqu'un.

Il est également étrange que cinq jours après la mort de Timofei, un professeur de l'Institut Baumanski, Vladimir Volcenco, a demandé à mes collaborateurs Vladimir Oivin et Viaceslav Usov de me dire qu'ils voulaient me voir d'urgence. Il a expliqué à Oivin qu'il savait d'avance que l'on préparait la mort de mon fils mais qu'il n'avait pu me trouver pour me prévenir. Volcenco a également reproché à Usov que, cinq jours avant la mort de mon fils, une certaine Korsakova, qui était sa collaboratrice, m'avait téléphoné au bureau pour me prévenir de ce qui allait se passer. Elle n'a

trouvé que Usov qu'elle a prié de me transmettre de la rappeler lorsque je rentrerais, ce que Usov n'aurait pas fait. En fait, Korsakova a effectivement téléphoné au bureau demandant que je la rappelle dans tout au plus deux heures.

Tout ressemble à une mise en scène - elle connaissant mon numéro personnel et avait tout le temps de me trouver pendant les cinq jours si elle avait voulu le faire.

Lorsque nous nous sommes rencontrés, Volcenco m'a montré une lettre de Korsakova qui aurait des dons surnaturels (un lien avec "l'esprit cosmique"), et me disant qu'il y a encore une menace pour ma femme et ma fille. Volcenco m'a encore dit que Timofei avait été tué à cause de mes activités.

J'ai informé l'enquêteur et le ministère de l'intérieur au sujet "de l'esprit cosmique" pendant que plusieurs députés de la Duma ont envoyé une demande officielle d'enquête au procureur général. L'enquêteur a toutefois refusé d'interroger les collaborateurs Oivin et Usov avec lesquels Volcenco avait parlé. Par la suite il m'a dit qu'il considérait Volcenco comme un escroc qui essaie de m'extorquer de l'argent. Je lui ai parlé que l'escroquerie était une infraction pénale qu'il doit poursuivre.

Quatre mois plus tard, ayant fini son enquête "par manque du criminel", l'enquêteur m'a expliqué que Volcenco avait purement et simplement eu une intuition. "Mais vous-mêmes ne croyez-vous pas qu'il existe un sixième sens?" m'a demandé le capitaine de la milice. Il n'a toutefois pas convoqué à l'interrogatoire l'homme qui avait de lui-même déclaré être impliqué" directement dans le crime et avoir su d'avance ce qui allait arriver.

Afin que tout semble moins étrange, il y a lieu de lire la réponse que nous avons reçue de l'agence privée " Alex " : Volcenco V.N.- professeur à l'Institut Baumanski. Ne peut être contacté sur son lieu de travail car son activité est liée au Service Fédéral de la Sécurité.

Les mêmes informations m'avaient été communiquées par nos propres experts, des

colonels et généraux ayant démissionnés du KGB. L'enquête sur l'assassinat de mon fils n'a pas été clôturée mais suspendue de sorte que, selon la loi, ni moi-même, ni nos avocats ne peuvent consulter le dossier.

Sans attendre si ma femme et sa fille risquent d'être tuées, j'ai demandé au gouvernement français de leur accorder l'asile politique.

□

Il faut se demander qui sont les exécutants et les commanditaires de ces crimes. Notre centre Glasnosti détient une information difficile à vérifier, qui pourrait répondre à la première question. Si précédemment le KGB utilisait des étrangers - palestiniens, turques, latino-américains - pour les crimes commis à l'étranger, où les menaces comme celles adressées à Saharov, actuellement de telles instructions sont données d'abord aux Russes qui, généralement, sont directement liés aux services secrets, afin de laisser moins de traces et de réduire le risque de scandale.

Pour les assassinats à l'étranger, l'on recrute généralement des jeunes ayant des études technico-scientifiques, souvent étudiants en sciences, des chômeurs, capables d'évaluer correctement le crime et de garder leur sang-froid dans des conditions défavorables. De même différents accidents de la route sont exécutés généralement par des personnes qui ne sont pas directement liées aux services secrets, car le risque d'être observé est particulièrement grand. Généralement dans ces cas ce sont des gens plus simples dont l'impunité absolue est garantie. C'est ce que l'on a vu dans les cas de Kuznetova, Dubov, Iodkovski.

□

Il n'y a pas de réponses directes concernant les commanditaires, car personne n'a mené des enquêtes semblables à celles qui ont eu lieu avant le procès de Nuremberg à l'égard de l'activité de l'SD, Gestapo et des dirigeants politiques de parti naziste.

La supposition rassurante selon laquelle

Suite page II

ces décisions criminelles ne seraient actuellement pas le fait du directeur du KGB ou de son agent, mais que les ordres seraient donnés par des généraux du second échelon ou même des colonels, cependant que les grands chefs ne sont au courant de rien et ne sont guère impliqués, de telles suppositions sont évidemment fausses du moins dans des cas bien précis. Ainsi l'assassinat d'Andrea Tamburi qui devait clairement conduire à des complications internationales, ne pouvait être décidé qu'à la suite d'une discussion entre les dirigeants de la Russie et des services secrets. Un sous ordre ne pouvait prendre une telle décision et la mise au cause des services secrets ne fait aucun doute.

L'enquête sur l'assassinat de mon fils est sous le contrôle permanent du procureur général et du ministre de l'Intérieur. De ce fait, les efforts des enquêteurs d'effacer les traces des services secrets sont constamment suivis par celui-ci. Plus encore, un mois avant le crime, un certain avocat Tarasov m'a demandé avec insistance de prendre contact avec le procureur général qui brusquement "voulait me rendre ma maison", c'est à dire le siège de notre fondation qui avait été dévasté en septembre 1993 par des officiers du ministère de la sécurité. Il était clair que l'initiative partait sinon du procureur général lui-même du moins de certains ses concelleurs. J'avais décidé de ne rien demandé aux dirigeants de la Russie.

Il est également claire que l'explosion au journal Moskovskii Komsomolet et la mort de Dimitri Kolodov ne peuvent être l'initiative d'un colonel quelconque. Je ne sais pas qui, ni comment (S.Stepasin, A. Korzakov, M.Barsukov, A. Starovoitov ou I.Baturin) ont élaboré les instructions concernant les crimes politiques et économiques retentissants de la Russie, mais il faut dire que ces fameuses instructions et les informations les concernant ont leurs sources à ce niveau et proviennent probablement dans différents cas de personnes différentes.

Dans certains cas, par exemple celui de Kolodov ou Listiev, l'on peut croire que les décisions avaient des raisons de concurrence économiques. Dans d'autres cas, par exemple, l'assassinat en masse de Samaski, compte-tenu des habitudes russes, l'on peut croire que la décision a été prise collectivement, vraisemblablement lors d'une séance quelconque du Comité de la Sécurité.

En conclusion, je veux souligner deux points ;

Si la situation actuelle persiste et les dirigeants actuels de la Russie restent inchangés, les assassinats politiques vont continuer, et leur nombre va s'accroître.

Quand l'information complète et crédible n'est pas à notre disposition, quand même pas une seule investigation n'a été conduite à terme, quand toutes les traces sont recouvertes ou détruites, quand les témoins même sont parfois exterminés (comme dans le cas de Dubov) - alors les coïncidences deviennent des preuves que nul ne peut combattre, et la presse - ainsi que l'actuel

En Roumanie, l'assassinat politique a un autre objectif: effacer le crime originel du régime. Par différence des autres états communistes d'Europe, où la transition pacifique a suivi l'effondrement pacifique du communisme, en Roumanie, le renversement des Ceausescu en Décembre 1989 a été accompagné par l'assassinat de plus de douze cent personnes.

Certes, Ceausescu ayant fait tire sur la foule à Timisoara, Bucarest, Sibiu et Cluj, a été le responsable des deux cent premiers morts. Toutefois, après sa chute, le 22/12/89, la mise en scène de combats contre des terroristes que l'on n'a jamais retrouvés, a eu pour but de confiner la population chez soi, le temps que les nouveaux dirigeants s'assurent du pouvoir. Pendant cinq jours cela s'est soldé par la mort de plus de mille personnes, comprenant aussi bien des militaires appartenant aux camps opposés que surtout des civils, dont la plupart étaient des jeunes, qui avaient exprimé leurs sentiments lors des manifestations de masse.

L'installation du nouveau pouvoir s'est en outre achevé par le macabre procès télévisé de Ceausescu et de sa femme. La mise à mort du couple a été de la sorte le crime originel dont le régime continue à porter la marque.

Depuis six ans les actes de violence se sont répétés. En particuliers les trois invasions de Bucarest par les mineurs de la vallée du Jiu, menées par des civils qui leur désignaient les cibles: sièges des partis d'opposition, domiciles de certains opposants mais également l'université de Bucarest qui fut saccagée ainsi que la faculté d'architecture.

Ces faits dont la presse internationale a rendu compte ont été accompagnés d'autres moins connus. Ce furent les accidents et les suicides qui décimèrent ceux qui en savaient trop sur les liens des actuels dirigeants avec Ceausescu.

Les premières victimes furent le général Milea que Ceausescu avait tué le matin de sa chute et les généraux Constantin Nuta et Mihalea Velicu de l'ancienne Securitate (police politique) qui furent abattus par l'antiaérienne lors du vol qui devait les ramener le 23/12/1989 de Timisoara où ils avaient participé à la répression, à Bucarest.

Le 28/12/1989, c'est le frère du dictateur exécuté, Marin Ceausescu qui se pendait dans le sous-sol du bâtiment de l'Agence Commerciale Roumaine de Vienne, qu'il dirigeait. L'on prétend que des fonds importants, que Ceausescu déposait à l'étranger, transitaient par lui.

L'année suivante, c'est le colonel Petre Moraru, adjoint à l'inspecteur général de la

rapport - sont obligés de mettre en circulation des informations qui n'ont pu être vérifiées rigoureusement. Toutefois certaines imprécisions ne peuvent pas changées la ligne générale de la situation, comme l'on ne peut pas changer la conscience de la masse des citoyens russes, qui sont convaincus du fait que leur gouvernement peut à n'importe quel moment perpétrer les plus sinistres crimes.

Texte traduit du roumain d'après la traduction du Russe par Victor Barsan, publiée dans le mensuel Romanul Liber d'Octobre 1995.

Milice, qui se pendait dans sa prison de Timisoara.

Le 1er Mars 1990, le général Gica Popa, président du "tribunal" qui avait jugé les deux Ceausescu, se suicidait en se tirant une balle dans la tête.

Le général M.Doicaru du Service de renseignement, se tue lors d'une chasse, avec son propre fusil. Le général Emil Macri, un des prévenus du procès de Timisoara, meurt dans des conditions suspectes.

L'ex-commandant des troupes A qui défendaient Ceausescu, meurt le 15/06/1993 d'un infarctus alors qu'il se trouvait sous surveillance à l'hôpital.

Le 28/03/1993 c'est le général Stefan Guse qui avait été le chef d'état major de l'armée jusqu'au 22/12/89 qui est mort d'un cancer "galopant", osseux et pulmonaire.

Il faut rappeler qu'à l'époque de Ceausescu, plusieurs adversaires du dictateur, dont deux directeurs de la section roumaine de Radio Europe Libre, étaient morts de la sorte. L'on avait affirmé qu'ils avaient été victimes de traitements cancérigènes.

Parmi les morts étranges figurent également les ex-membres du Bureau Politique de Ceausescu: Radu Balan, de cancer, Ion Totu, qui se serait pendu, Miu Dobrescu et Gogu Radulescu qui connaissait bien les familiers de Ceausescu mais aussi ceux qui l'avaient évincé du pouvoir, ainsi que le président de la Grande Assemblée Nationale qui serait mort d'un arrêt cardiaque.

Ont également disparu dans des circonstances non élucidées, le général Voinea, commandant des troupes de Bucarest, le commandant Mitrus de l'Etat Major qui avait transmis les ordres pendant les journées de Décembre 1989, le général Puiu, spécialiste de la "guerre électronique" et des méthodes de simulation utilisées pendant ces journées pour donner l'impression de combats de rues et le procureur Iona qui avait établi la liste (disparue depuis) des victimes brûlées au crématoire.

Le 26/05/1995, ce fut le colonel Vasile Malutan, pilote de l'hélicoptère qui amena le couple Ceausescu du toit du Comité Central le 22/12/89 pour les déposer sur une route à 60 km, qui mourait d'un accident, son hélicoptère étant tombé sur des cables de haute tension. Il venait de dévoiler, la veille, devant une commission parlementaire, l'existence d'une valise contenant les documents secrets que Ceausescu avait emportés dans sa fuite et qui avaient disparus aussitôt.

Il y a plus d'un mois, c'est le général chef de la gendarmerie qui s'est tué, son avion ayant percé une colline à quelques kilomètres de Iasi. Il s'était envolé vers Bucarest alors que les conditions atmosphériques étaient mauvaises, mais ces conditions n'avaient guère inquiété le pilote qui connaissait bien la région.

Comparés aux accidents de voiture en Russie, les "accidents" de Roumanie, ont lieu avec des avions et des hélicoptères, sans doute du fait que les victimes russes appartiennent surtout aux opposants qui n'ont guère accès aux avions militaires, cependant qu'en Roumanie, les accidents frappent des personnages clefs de l'ex ou actuelle hiérarchie politique ou militaire, liés d'une manière ou de l'autre au péché originel du régime actuel.